

передачу обучающемуся лишь базовых фоновых знаний, что сравнимо с процессом аккультурации. Под этим процессом понимается принятие и усвоение личностью, воспитанной в одной культуре, элементов культуры другой, незнакомой, как части ставшего для него новым общества. Однако познание иностранной культуры в курсе страноведения отличается от приобщения к ней же в процессе приобщения. В случае последней возникает вероятность отдаления личности от своей исконной культуры, ее замещение, в то время как страноведение не только расширяет и обогащает фоновые знания ученика, но и помогает с помощью сравнения и сопоставления глубже проникнуть в культуру собственной страны. При этом школьник не только остается ее носителем, но и становится компетентным в ее вопросах.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Азимов Э.Г., Щукин А.Н. Новый словарь методических терминов и понятий, 2009.
2. Акимова О. С. Формирование страноведческой компетенции старших школьников // Молодой ученый. 2016, №8. — С. 896-898.
3. Ариян М.А. страноведение в преподавании иностранного языка в старших классах средней школы // Иностранные языки в школе 2000
4. Английский язык. 5-9 классы. М.: Дрофа, 2015. 112 с.
5. Биболетова М.З., Денисенко О.А., Трубанева Н.Н. Английский язык: Английский с удовольствием / Enjoy English: Учебник для 6 класса общеобразовательных учреждений Обнинск: Титул, 2014. 200 с.
6. Бурмакина Л.В. Ролевые игры на уроках английского языка. Спб.: Каро, 2014. 144 с.
7. Ваулина Е.Ю. Английский в фокусе. Книга для учителя. 6 класс. М.: Express Publishing: Просвещение, 2008. 180 с.
8. Ваулина Е.Ю., Дули Дж., Подоляко О.Е., Эванс В. Английский в фокусе. 6 класс. М.: Express Publishing: Просвещение, 2008. 136 с.
9. Верещагин Е.М. Костомаров В.Г. страноведческая теория слова - М. : Рус. яз., 2000
10. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура: лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. М.: Просвещение, 1980. С. 36-38.
11. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г., «Язык и культура», М., 1973

ELEKTROTEXNIKA FANINI O`QITISHDA KO`RGAZMALI NAMOYISH EKSPERIMENTAL METODLARNI QO`LLASHNI SAMARALI TOMONLARI

Akademik Sirojiddin Zaynobiddinov

Akademik Andijon davlat universiteti

To`lqinov Muhammad Ali Erkinjon o`q`li

Assistent Namangan muhandislik-texnologiya instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim elektroenergetika talim yo`nalishi talabalari uchun Elektrotexnika fanini dars jarayoniga kreativ yondashish orqali uni tashkil etish, o`quv jarayonini qiziqarli tashkil etish usullaridan foydalanish, predmetlarni o`qitishda eksperimental ko`rgazmali usullardan foydalangan holda o`rgatish metodlaridan foydalanib o`quv kursini o`zlashtirish ko`rsatgichini oshirishning samarali tarflari ko`rilgan.

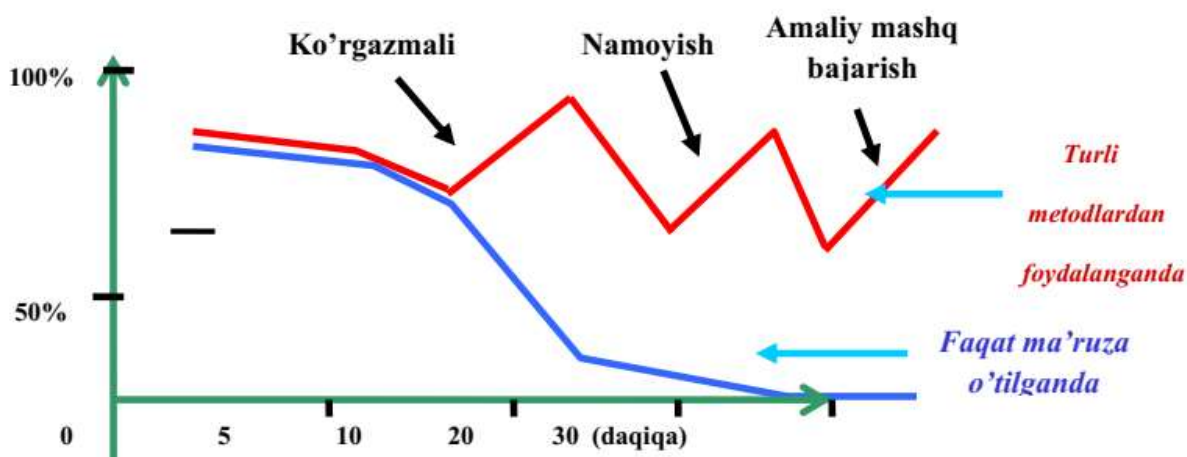
**Kalit so`zlar:** Eksperimental metod, ma`ruza, ko`rgazmali, ko`rgazmali ma`ruza, nazariya, amaliy, kreativlik, innovatsiya, pedagogika, o`rganishga ta'sir etuvchi omillar.

Elektrotexnikadan ma`ruza orqali uzatilayotgan axborotni talabalar tomonidan qabul qilishlarida hozirgi kunda ilg`or pedagogik va axborot texnologiyalarini qo`llash orqali o`zlashtirish ko`rsatgichini oshirish, yetuk mutaxassislar tayyorlashda o`qitish metodikasining dolzarb masalalaridan bo`lib kelmoqda. Bu ma`noda elektrotexnikadan ma`ruza mashg`ulotlarida namoyish eksperimentlari hamda ko`rgazmali vositalari katta imkoniyatlarga ega xisoblanadi. Namoyish eksperimentining boy didaktik imkoniyatlari axborot uzatishda ilg`or

samarali texnologiyalarni joriy qilish imkonini beradi. Bu o'quv jarayonida eksperimentdan foydalanishning mavzuga aloqador holatda amaliyot bilan bog'lagan holda ishlata bilish bilan bo'g'liq xisoblanadi.[1]

Namoyish eksperimentlarini muammoli ko'rsatish, talabalarning fikrlash qobiliyatlarini faollashtirishni boshqarishning turli usullaridan foydalanish imkoniyatlarini belgilaydi. Ko'rgazmali vositalardan foydalanishning samaradorligi psixologik-fiziologik omillarga bog'liq. Ma'ruzachi o'z bayonotida eksperimentni kiritish bilan talabalarning axborotni qabul qilish psixologik holatini o'zgartirgan holda ularga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ko'rish va eshitish kanallarining bir vaqtda ishlashi o'quv axborotining ishonchli qabulini va xotirada mustahkam joylashuvini ta'minlaydi.[2]

Quyida, misol tariqasida, 20 minutga mo'ljallangan o'quv materialini muayyan ketma-ketlikdagi turli metodlarini uyg'unlashtirish yordamida uzatish keltirilgan. Unga ko'ra, yangi mavzuni bayoni 6-7 minutlik maruzadan boshlanishi, so'ng esa 3-4 minut ma'ruza qilingan o'quv materialini vizuallashtirish, ya'ni unga doir ko'rgazmali materiallar eksperimental amaliy mashqlar asosida tushuntirish, 3-4 minut davomida esa, unga doir biror tajribani namoyish qilish yoki biror misolni tahlil qilish va oxirida 6-7 minut davomida o'quv materialini mustahkamlashga qaratilgan mustaqil yoki guruhviy amaliy mashq o'tkazish jarayonni samarali tashkil etilishini ta'minlaydi. Ta'lim metodlaridan bunday uyg'unlikda va ketma-ketlikda foydalanish natijasida, nafaqat ta'lim oluvchilarning diqqatini jalb etish darajasini oshirish va oxir oqibat ta'lim samaradorligini oshirishga erishish mumkin. Buni keltirilgan chizmadan ham ko'rish mumkin.[4]

1-rasm: Ta'lim oluvchi diqqatining vaqtga nisbatan o'zgarib borishi

Psixologik-pedagogik nuqatai nazardan kuzatish shuni ko'rsatdiki, berilayotgan axborotning chuqur va barqarorligi o'qitish uslubiga bog'liqdir.

Quyida eksperimental axborotni muammoli uzatish imkoniyatlarini namoyish eksperimentlarida ko'ramiz. Namoyish eksperimentlarining bunday ko'rsatish, davriy muammoli vaziyatlarni vujudga keltirish va muammoni yechish ketma-ketligi ayrim hollarda talabalarning faoliyatini kuchaytirish orqali ularning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini faollashtirish imkonini beradi.[3]

Namoyish eksperimentlarini muammoli ko'rsatishning quyidagi turlarini ko'rib chiqsak. Bu usullarning bir-biridan farqi ko'rsatish uslubi, ko'rgazmaliligi (haqiqiy eksperiment, o'quv filmi, o'quv plakati, slayd, foto, videomateriallar va b.) hamda muammoli bosqichlardan iboratligida bo'lib, talabalarning uzatilayotgan axborotni ko'rgan holda mustaqil fikrlashlaridan iboratdir.

1. Eksperiment mazmunini o'qituvchi tomonidan hal qilish.

Bu holda eksperimentning mazmunini ochishda auditoriyaga to'g'ridan-to'g'ri oraliqda javobi o'zida aksini topgan qoidalariga asoslangan holda savollar qo'yiladi. O'qituvchi tomonidan namoyish eksperimentlarni mazmunini muammoli uslub bilan talabalarga yetkaziladi, munozarali savollar qo'yilishi ularning fikrlashlarini yaxshilab mavzu bo'yicha ma'lumotlarni o'zlashtirishlarini oshiradi.

2. Namoyish eksperimentining mazmunini baxs munozara orqali yechish.

Bu uslubda o'qituvchi tomonidan qo'yilgan namoyish eksperimenti orqali ochiladigan voqea va xodisalar, o'qituvchi bergan nazariy mazmunga va eksperiment natijalariga qarama-qarshi chiqishi ko'zda tutiladi, bu hol aqliy fikrlash imkoniyatini oshiradi, hamda baxs munozaralar orqali jarayon oydinlashtiriladi.

3. Namoyish eksperimentining mazmunini suhbat usulida ochish.

Bu uslubda o'qituvchi namoyish eksperimentini ko'rsatish jarayonida talabalar bilan suhbat (dialog)da bo'ladi. Dialog davomida talabalardan ilgari suriladigan ilmiy holatlarni asoslash va isbot qilish, kuzatilayotgan hodisani tahlil qilish, xulosalarni mustaqil ifodalab berish talab qilinadi. Ushbu holda dialog faqatgina savol va javob faoliyatidan iborat bo'lmasdan, u izlanuvchan tadqiqot suhbatidan iborat bo'lishiga katta ahamiyat qaratish kerak. Bu uslubda ham o'qituvchi tomonidan vujudga keltirilgan muammoviy vaziyat muammoli savollar qo'yish orqali talabalar bilan birgalikda yechiladi.

Talabalarga dars jarayonini tashkil etishda ko'rgazmali namoyish eksperimental uslublardan foydalanish orqali mavzu mazmunini ochishning samarali yuqorida korgan uslublarni qo'llash dars jarayonidagi o'qituvchining boshqaruv rolini oshirish va talabalarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini o'sib borishini, o'zlashtirish ko'rsatgichlarni yaxshilashni hamda talabalarning muammolarni yechishga ijodiy ishtirok etishlari kabi qobiliyatlarini rivojlantirishga asos bo'ladi.[5]

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. A.S. Karimov, M.Ibadullayev, B.Abdullayev. "Elektrotexnikaning nazariy asoslari" Darslik. T.: <<Fan va texnologiya>> 2017 y
2. M.Jo'rayev, B.Sattorova. "Fizika va astronomiya o'qitish nazariyasi va metodikasi" O'quv qo'llanma. T.: <<fan va texnologiya>> 2015 y
3. H.T.Omonov, N. X. Xo'jayev, S.A. Madyorova, E.U. Eshchonov. "Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat" Darslik. T.: <<Iqtisod moliya>> 2009 y
4. M.U Dexkanova. "Kasb ta'limi metodikasi" o'quv qo'llanma. ToshTYMI. T.: 2019 y
5. S. Zaynobiddinov, M. To'lqinov 2022 "Ko'p fazali elektr zanjirlari mavzusini samarali o'qitish metodini ishlab chiqish" NamDU ilmiy axborotnomasi-2022-yil_4-son 555-562

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA SAVIYALI TABAQALASHTIRISHNI SAMARALI AMALGA OSHIRISH SHARTLARI

**Xayitmuradov Sherzod Sag'dullayevich,
Aktamov Husan Sanaqulovich
Sh.Rashidov nomidagi SamDU O'zbekiston-
Finlandiya pedagogika instituti o'qituvchilari**

Annotatsiya: Bu maqolada matematikani shaxsga yo'naltirilgan o'qitishda saviyali tabaqalashtirish texnologiyasi bayon etiladi. Bundan tashqari, ta'limning variativligi hamda o'quvchilarning shaxsga yo'naltirilgan o'qitish sharoitlarida tarbiyalash masalalarini amalga oshirish bo'yicha tavsiyalar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: individuallashtirish, saviyali tabaqalashtirish, mutaxassislik tabaqalashtirish, sanoqchilar, yechuvchilar, ziyraklar.

O'zbekiston Respublikasining kadrlarni tayyorlash milliy dasturi [1] da ta'lim sistemasini insonparvarlashtirish, uning har bir ta'lim oluvchi shaxsiga yo'naltirilganligi e'tiborga olingan.